

Pirjo Linna
Samordnare för nationella minoriteter
Favi

2018-02-06

NAVI-2017-00077-3

Svar på remiss - Nästa steg? Del 2 - Förslag för en stärkt minoritetspolitik

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår nämnden besluta

att anta förvaltningens yttrande som Sundsvalls kommuns eget remissvar, samt

att sända remissvaret till Kulturdepartementet.

Ärendet

Sundsvalls kommun är sedan 2014 förvaltningsområde för finska språket och har fått godkänt från regeringen att ansluta sig till förvaltningsområde för samiska språket från och med 2018-02-01.

Sundsvalls kommun beviljar skattemedel årligen 500 000 kr för implementering av lagen om nationella minoriteter när det gäller grundskyddet. Dessa medel har bland annat använts för att finansiera anställning och utbildning av romsk brobyggare. Sundsvalls kommun har sedan 2016 deltagit i det nationella arbetet för romsk inkludering och har beviljats statsbidrag till utbildning av en romsk brobyggare till och med vårterminen 2018.

Sundsvalls kommun har ansökt år 2017 och beviljats medel från ESF-rådet till ett projekt Romer till arbetsmarknaden, ett treårigt projekt, vars syfte är att förbereda, underlätta och möjliggöra bosatta romers etablering i arbetsmarknaden.

Bakgrund

Utredningens uppdrag är:

- Finlandssvenskarnas ställning för att erkännas som nationell minoritet i Sverige.
- Utökade åtaganden enligt språkstadgans artiklar i del III: utbildning (artikel 8), rättsväsendet (artikel 9), förvaltningsmyndigheter och samhällsservice (artikel 10), massmedia (artikel 11), kulturell

2018-02-06

verksamhet och kulturella inrättningar (artikel 12), ekonomiska och sociala förhållanden (artikel 13), utbyte över gränserna (artikel 14).

Språkstadgans syfte är att skydda och främja minoritetsspråken för att vissa av språken riskerar att dö ut. Den grundar sig på Wienkonventionen och erkännandet av nationella minoritetsspråk, vilket Sverige har undertecknat. Efterlevnaden av språkstadgan genomförs av en expertkommitté som utifrån sina granskningar sammanställer rapporter till Europarådets ministerkommitté. Dessa rapporter används som underlag för rekommendationer till konventionsstaterna.

Sverige har erkänt romani chib och jiddisch som territoriellt obundna språk, för vilka endast del II av stadgan är tillämplig. För de territoriella språken finska, samiska och meänkieli har Sverige åtagit sig att tillämpa både del II och del III. Utredningen går igenom samtliga punkter eller stycken som Sverige inte i dag tillämpar för något av de territoriella språken och så långt som möjlighet klargöra vad dessa förpliktelser innebär, både generellt och i ett svenskt sammanhang.

Förvaltningens yttrande

Finlandssvenskarnas ställning

Med finlandssvenskar avses enligt utredningens direktiv personer som är boende i Finland med svenska som modersmål samt personer som flyttat till Sverige från Finland och deras ättlingar.

Termen sverigefinländare står för en person som flyttat till Sverige eller vars föräldrar eller mor-/farföräldrar gjorde det, oavsett vilket språk de talar.

Utredningen konstaterar att själva begreppet *finlandssvensk* lanserades först 1912 och det går inte att belägga närvaron av en i förhållande till majoritetsvensk kultur. Dessutom har inte minoritetens kultur skilt sig från svensk kultur som den är i dag i Sverige före sekelskiftet 1800/1900. Därför bör inte gruppen erkännas som nationell minoritet i Sverige.

Utredningen bedömer dock att det samråd som förekommer enligt minoritetslagen bör också kunna omfatta finlandssvenskar på lokal och regionalnivå.

- Sundsvalls har sedan 2014 inkluderat finlandssvenskar boende i Sundsvall i det samarbete och samråd inom sverigefinsk kultur som sker mellan sverigefinnar och myndigheten. Ett exempel om detta samarbete är föreläsare, litteratur och andra kulturella aktiviteter som för samman alla som är intresserade av Finlands och Sveriges gemensamma kulturhistoria och liv oavsett vilket modersmål man har. En sådan aktör

2018-02-06

kan nämnas Föreningen Norden som samarbetspartner. Förvaltningen anser därför att utredningens bedömning i det avseendet har förverkligats på lokal nivå. På regional nivå behöver samråd förstärkas och breddas i det avseendet även om minoritetslagens 5 § inte är direkt tillämplig när det gäller statsbidragets användning för ändamålet.

- I enlighet med utredningens bedömning att finlandssvenskar inte bör erkännas som nationell minoritet instämmer förvaltningen i den. Sundsvalls kommun ger stöd till utredningens förslag att det finns goda skäl att finlandssvenskar och deras kultur bör ges särskild uppmärksamhet inom olika samhällsområden som en del av den gemensamma långa historien.

Utökande åtaganden av språkstadgan

Artikel 8 Utbildning

Förskola (punkt 1.a)

Utredningen föreslår att Sverige bör kunna höja sin åtagandenivå om utredningens förslag enligt första delbetänkandet genomförs (SOU2017:66). I den utredningen föreslås att det införs en *skyldighet för kommuner i ett förvaltningsområde att erbjuda hela eller väsentlig del av utbildningen i förskolan på minoritetsspråket*.

Sundsvalls kommun anser i enlighet med yttrandet till första betänkandet att lagändring i denna inriktning behövs för att Sverige ska kunna utöka sitt åtagande i förskolan.

Grund- och gymnasieskola (punkt 1.b-1.d)

Utredningen föreslår en höjning av åtagandenivån från nuvarande nivå (iv) till nivå (iii) bl.a. för att säkerställa att staten inte återinför krav på minsta antal elever i förhållande till de nationella minoritetsspråken.

Artikel 10 Användning av minoritetsspråk bland kommuners och landstings förvaltningsmyndigheter (punkt 2.a)

Huvudregeln i 10 § språklagen är att besluten kan meddelas på minoritetsspråket. Redan i dag har enskilda rätt att få beslut översatta samt få använda sitt språk i kontakter med myndigheter. Besluten ska meddelas på svenska och därefter översättas till minoritetsspråket. Det är den svenska beslutstexten som är giltig. Staten ska tillåta och/eller uppmuntra användning av minoritetsspråket inom ramen för lokala eller regionala myndigheter.

Samhällsservice (punkt 3)

Punkten träffar både service som lämnas direkt av myndigheterna och service som lämnas av privata aktörer som agerar på myndigheternas

2018-02-06

vägnar i ”rimlig utsträckning”. Den kommunala självstyrelsen har möjlighet att sätta gränser för vad som kan förverkligas.

Samhällsservice som lämnas av privata aktörer:

- Genomförande av punkten kan kräva att hänsyn tas till minoritetsspråk i samband med offentlig upphandling eller det inför regler som ger enskilda minoritetstalar rättigheter i förhållande till aktörer som erbjuder samhällsservice.
- Enligt Sundsvalls kommun har tolkningen av nuvarande minoritetslagen varit otydlig när det gäller den samhällsservice som ges av privata aktörer och som agerar på myndigheternas vägnar. En stor del av kommunernas servicefunktioner har bolagiserats i kommunala bolag. Sådana funktioner kan nämnas bostads-, el-, energiförsörjning, vatten och avlopp mm. Genomförande av punkten 10 kan kräva att hänsyn tas till minoritetsspråk t.ex. i offentlig upphandling.
- Om kommunen i dag kan ha egna regler om ekologiska och närproducerade livsmedel till skolor, hbtq-certifiering m.m. så borde det finnas möjligheter att även ta hänsyn till det antal minoritetsspråktalare som finns inom ett förvaltningsområde när det gäller tjänster som berör minoriteter. Information om upphandlingsmöjligheter inom de verksamheter som kommunala bolag tillhandahåller bör förtydligas att omfatta även service på minoritetsspråk.
- Vikten av att ta kommunikationsansvar för minoritetsspråket i kommuner som ingår i förvaltningsområden kan bli ännu mer tydliggjort när förslag kommer om en stärkt minoritetspolitik. I samband med upphandling av översättnings- och tolkningsuppdrag till och från svenska och minoritetsspråk samt vid myndighetsinformation via de kanaler (webbsidor) som tillhandahålls idag ska informationen vara uppdaterad och språkligt korrekt.
- Inom vård och omsorg finns flera verksamheter som drivs av privata bolag och som utövar myndighetsuppgifter. Ett sådant exempel kan vara privata familjehemsföretag som förmedlar familjehemsplaceringar åt kommunen. Minoritetsspråket kan spela avgörande roll i personers rehabilitering och psykiskt välmående. Om åtagandenivåer avseende samhällsservice inte behöver höjas från nuvarande nivå så borde lagstiftaren tydligare informera om de möjligheter som lagen i dag ger till kommunmedborgarna när det gäller service på minoritetsspråk.
- Vi anser i enlighet med utredningen att Sverige bör utöka nuvarande åtaganden i förhållande till finska, samiska och meänkieli inom respektive förvaltningsområden.

2018-02-06

**Artikel 12 Kulturell verksamhet och kulturella inrättningar
Tvåspråkig personal hos kulturella organ (punkt 1.e och punkt 3)**

Sverige har enbart valt att tillämpa punkten avseende samiska genom det statliga stöd som Sametinget får för samisk kultur och språk där det också finns personal som talar både samiska och svenska.

Av Kulturrådets regleringsbrev framgår att myndigheten i sin bedömning och uppföljning ska uppmärksamma landstingens/regioners arbete för att främja nationella minoriteters kultur och kulturarv. Därmed anser utredningen att det är tänkbart att landstingen/regioner skulle kunna anses utgöra ett sådant organ som avses enligt punkten.

- Personer eller föreningar som vill värna om minoriteters kultur och kulturarv inom ett förvaltningsområde och ansöker om finansiering till sådana insatser behandlas i samma grupp som andra ansökningar när det gäller kulturanslag. Nationella minoriteter finns med som ett horisontellt perspektiv i länets kulturplan och finns också i lyft i kulturarvsprogrammet. För att skapa en bättre balans och mångfald vore det dock önskvärt med ett särskilt anslag för att prioritera minoriteters kultur och kulturarv.
- I den första utredningsdelen Nästa steg? (SOU 2017:60) föreslås att en ny myndighet för uppföljningsansvaret av minoritetspolitiken bör inrättas som en myndighet under en värmyndighet t.ex. Institutet för språk och folkminnen. I dag har Länsstyrelsen i Stockholms län uppföljningsansvar för minoritetslagen men har inga anställda som talar minoritetsspråk i den enhet som är ansvarig för arbetet. Därför anser Sundsvalls kommun att den nya myndigheten som föreslås i betänkandet bör ha anställda som talar både svenska och minoritetsspråk på samma sätt som Sametinget har i dag. Om inte denna myndighet blir av så bör man se till att den nyvarande myndigheten ska ha personal som har både språk- och kulturkompetens när det gäller nationella minoriteter i enlighet med punkt 1.e).
- Sundsvalls kommun ser det positivt att Sverigeanstitutet (SI) ges enligt utredningens förslag skyldighet att samråda med representanter för de nationella minoriteterna enligt 5 § minoritetslagen. SI bör också på ett tydligare sätt synliggöra de nationella minoriteterna och minoritetsspråken i sitt arbete med att främja bilden av Sverige och svensk kultur utomlands.
- Sundsvalls kommun, med hänvisning till ovan, ser positivt på att utredningen ger regeringen ett förslag om att Riksarkivet får ett tydligt

2018-02-06

uppdrag att inkludera de nationella minoriteterna och deras immateriella kulturarv i sitt uppdrag. (s. 179).

Artikel 13 Ekonomiska och sociala förhållanden punkt 1.b)

Sveriges nuvarande åtagande omfattar endast punkt 1.a) enligt vilket vi förbundit oss att inte i lag förbjuda användning av minoritetsspråk i in och andra handlingar inom det ekonomiska och sociala livet. Expertkommittén tycks, enligt utredningen, kräva att det finns uttryckliga förbud i lag mot språkförbud eller att språk tas upp som diskrimineringsgrund.

- Sundsvalls kommun har tidigare yttrat sig positivt i samband med första delbetänkandet angående språk som diskrimineringsgrund. Enligt utredningen behöver frågan om språkförbud utifrån språkstadgan kartläggas för att hitta lämpliga åtgärder och utredas vidare.

Det förekommer, enligt tjänstemän som arbetar med minoritetslagens implementering i kommunerna eller inom landstingen, indirekt diskriminering när man använder minoritetsspråk inom tjänsten på arbetstid eller under pauser. Negativa yttringar gentemot användning av annat språk än svenska på arbetsplatsen försämrar både arbetsmiljön och försvårar nödvändig kommunikation mellan minoritetsspråkstalare. Det främjar inte heller språkets överlevnad och utveckling enligt minoritetslagen.

Punkt 2.e)

- Konsumentupplysning i rimlig utsträckning som Konsumentverket bör ge på finska, meänkieli och samiska är rimligt att genomföra enligt vår mening och Sundsvalls kommun ger stöd till utredningens förslag.

Urfolkspolitik och minoritetspolitik bör hållas isär enligt utredningens bedömning (s.190)

Staten och dess myndigheter har ett ansvar gentemot kommuner och enskilda att förtydliga skillnaden mellan nationella minoriteter och urfolk genom informations- och utbildningsinsatser.

Leena Utterström
Förvaltningsdirektör

Pirjo Linna
Samordnare för nationella
minoriteter